

KOPPARMORAS LJUSA OCH GRÖNA FRAMTID

- visioner från framtidsgruppen

Gruppens uppdrag

Fritidsstugeföreningen Kopparmora tillsatte vid årsskiftet 2004-2005 en framtidsgrupp för att bland annat formulera visioner för de kommande åren. I gruppen har ingått Håkan Olander (sammanställande), Fredrik Alzén, Anna Dahlström, Ingemar Josefsson och Jonas Nilsson. Gruppen har sammanträtt sex gånger och haft mellanliggande kontakter.

Tidigare har gruppen fullgjort ett uppdrag från en årsstämma genom att till styrelsen belysa problematiken med brevlådor vid stoppställen och tomtgränser.

I detta vårt nedanstående betänkande har vi valt att välja ut och belysa ett antal viktiga framtidsfrågor, men ibland utan att ange konkreta lösningar. Vi anser att olika åtgärder bör diskuteras och hanteras med hänsynstagande till ekonomin och vid för varje fråga lämplig tidpunkt. Enkäter kan vara ett bra sätt att få underlag till beslut och riktlinjer.

Det finns ett stort engagemang bland de boende i Norra Kopparmoras utveckling och framtid och det finns ett starkt gemensamt intresse för att måna om områdets sköna natur och öppna landskap.

43 år av stegvisa förändringar

Kopparmora etablerades av HSB som ett fritidsområde och började bebyggas 1963. Det som i dag kallas Norra Kopparmora var etapp ett, Södra Kopparmora var etapp två, som redan från början fick karaktären av ett villaområde, medan den tilltänkta etapp tre aldrig kom till stånd utan förblev ett grönområde söder om Saltarövägen.

Norra Kopparmora har successivt förändrats genom stockholmsregionens tillväxt och människornas nya levnadsvanor. För vårt område har det till exempel inneburit ökat boende under främst vinterhalvåret, stigande boendekomfort och ett kommunikationsmässigt närmande till Hemmesta och Stockholm genom ökat bilantal och en kraftigt förbättrad kollektivtrafik.

För närvarande är mer än en tredjedel av husen i området så kallade permanentbebodda. Trenden är att denna andel ökar. Skillnaden mellan att vara permanentboende och fritidsboende har minskat och är i dag en juridisk angelägenhet för främst stat och kommun. Vår förening har fungerat oavsett medlemmarnas mantalsskrivning. Vi tror att det finns goda förutsättningar att den ska förbli en harmonisk sammanslutning för medlemmar vad man än är skriven och avsett vilken juridisk form som föreningens verksamhet bedrivs i.

Framtidsgruppens visioner:

Föreningen förblir en sammanslutning för alla boende oavsett mantalsskrivning och föreningens juridiska form.

Föreningens sociala roll

Föreningen fick redan från början en central roll för samhörigheten inom området förutom att förvalta föreningens tillgångar. Stämmorna, där medlemmarna kan ta upp nästan vad som

helst som berör området, midsommarfirandet, simskolan, röjningar av allmänningar är några exempel på uppskattade arrangemang.

Oavsett om föreningsformen ändras juridiskt bör denna verksamhet finnas kvar och utvecklas samtidigt som ansvaret för att förvalta föreningens egendom kvarstår.

Här kan Röda stugan spela en roll. De storartade ideella insatser som gjorts för att hålla den i skick bör kompletteras med en begränsad professionell upprustning så att huset kan fylla sin tänkta roll som samlingspunkt för sammanträden och andra sammankomster.

Framtidsgruppens vision:

Norra Kopparmora präglas också i framtiden av att de boende kommer tillsammans i olika former för att lösa gemensamma angelägenheter och umgås i trivsamma former.

Röda stugan rustas upp och ges en central plats i områdets föreningsliv.

Föreningens roll som intressebevakare

Under föreningens första årtionden begränsades kontakterna med omgivningen mest till exploatören HSB och kommunens byggnadsnämnd.

Intressebevakning är i dag ett stort och sannolikt vidgat område. De gäller till exempel vatten och avlopp, andra ledningsdragningar, byggregler inom och intill Kopparmora, post- och tidningsdistribution, kollektivtrafik, vägar och sophämtning. I en framtid kanske också barntillsyn och äldreservice blir frågor som medlemmarna vill att föreningen ska företräda dem i.

Ännu ett nytt tänkbart område där föreningen kan företräda medlemmarna är upphandling av el, sophämtning, TV-utbud, bredband och utverkande av rabatter på till exempel byggmaterial och trädgårdsprodukter.

Framtidsgruppens vision

Föreningen utvecklar sin roll som intressebevakare i samhällsfrågor som speciellt berör området.

Om det visar sig lämpligt engagerar sig föreningen i gemensam upphandling och utverkande av rabatter för medlemmarna.

Vatten från Mälaren och avlopp till Lidingö

Den största förändringen i föreningens historia är anslutningen till kommunalt vatten och avlopp som planeras ske om ett par år. I korthet innebär det att området året runt ska förses med vatten från Mälaren och att avloppet ska föras till Käppala på Lidingö för rening.

O För varje medlem innebär det en total investeringskostnad på i storleksordningen en kvarts miljoner kronor och årliga höjningar av driftkostnaderna på flera tusen kronor. Det kan leda till exempelvis finansieringsbekymmer, fastighetsförsäljningar och ombyggnader.

O För föreningen medför kommunaliseringen bortfallande av ett stort och svårt åtagande; att förse medlemmarna med sommarvatten och ansvar för grävattenavlopp. Samtidigt tillkommer att föreningen blir medlemmarnas naturliga intresseorganisation gentemot kommunen i denna, och kanske också andra frågor.

O För området som helhet innebär den nya lösningen att standarden höjs, att miljöhot mot vattenförsörjning och avlopp undanröjs men också en påfrestande period när ledningsnätet ska dras. Samtidigt öppnar sig möjligheter till förbättringar av vägar och andra ledningsnät i samband med att vatten och avloppsledningar dras fram. Man kan då bli av med luftledningarna för el och telefoni och få ytterligare moderna ledningar framdragna.

O För Värmdö kommun innebär förändringen att den blir etablerad och engagerad inom området på ett mer omfattande sätt än tidigare.

Framtidsgruppens visioner:

Föreningen tar tillvara medlemmarnas intressen vid kommunaliseringen och den framtida driften av vatten och avlopp samt söker få till stånd samordnad ledningsdragning av el, telefoni, kabel-TV och datakommunikation till varje fastighet.

Framtidens dagvatten

Parallellt med föreningens sommarvattenledning och grävattenavlopp finns ett system för avledning av smält-, regn och annat dagvatten. Det ska förhindra uppkomsten av pölar och sankmark. Dagvattennätet är sannolikt i bristfälligt skick.

Detta system har sällan uppmärksammats. Men i samband med de förestående omfattande övriga ledningsdragningarna är det angeläget att också denna fråga belyses. Bland annat måste hänsyn tas till att förändringar kan medföra sättningar i marken och därmed av plintarna i en del fastigheter,.

Framtidsgruppens visioner:

En plan för dagvattnet upprättas och genomförs i lämplig utsträckning i samband med övriga ledningsdragningar.

Våra naturnära låga hus

Tomterna till de 221 medlemsfastigheterna på Norra Kopparmora varierar från 1 700 och 2 900 kvadratmeter. Byggrätten är 85 kvadratmeter (213 fastigheter) och 150 kvadratmeter (åtta fastigheter). I samtliga fall tillkommer rätt att bygga uteplats under tak på 20 kvadrater och uthus på 40 kvadratmeter, varav högst 15 kvadratmeter får inredas.

Enligt byggplanebestämmelserna får taknockhöjden på huvudbyggnad vara högst 5,5 meter och på uthus 4,5 meter. Vind eller källare får inte inredas. Tanken är att området endast ska bebyggas med hus i ett plan.

Genom den förestående tillkomsten av kommunalt vatten och avlopp bortfaller ett miljöskäl för att begränsa byggrätten till 85 kvadratmeter. Det öppnar också möjligheten att införa samma byggrätter för samtliga fastigheter.

Att utvidga byggarean på de relativt stora tomterna skulle knappast förändra områdets grundläggande karaktär. En avsevärt större förändring skulle vara om bebyggelse i flera plan medgavs. Något som redan de nuvarande reglerna om takfotshöjd kan föranleda även om det råder inredningsförbud på över- och undervåningar.

Det är högst sannolikt att byggplanereglerna i Värmdö förändras där det kommunala vattnet och avloppet dras fram. För Kopparmoros vidkommande är det angeläget med snara besked så att medlemmarna kan sammanväga detta med omställningen till kommunalt vatten och avlopp.

I och för sig skulle det vara möjligt att stycka av befintliga tomter och att bebygga en del av föreningens allmänningar, speciellt de gröna kilar som finns mellan en del tomter och som är tänka som genvägar för fotgängare. Det skulle kunna ge intäkter till fastighetsägare och föreningen. Men det skulle samtidigt innebära en förtätning och därmed reducera Kopparmoros gröna och öppna karaktär. Därför bör avstyckningar inte komma till stånd.

Framtidsutredningens vision:

Områdets karaktär av naturnära enplansbebyggelse består samtidigt som byggrätten för huvudbyggnaderna vidgas för den stora majoriteten och som därmed blir lika för alla på området.

Förtätningar i form av avstyckningar och bebyggelse på allmänningar motverkas.

Säkra vägar

Framkomligheten på områdets vägar har i huvudsak varit god, också under vintrarna. Gropighet, damm och för höga hastigheter har dock varit återkommande problem.

I huvudsak är vägnätet draget på ett sätt som uppfyller också framtidens krav förutsatt att trafiken inte expanderar avsevärt eller man vill höja hastigheterna från nuvarande 30 km /tim. För att försvåra hastighetsöverträdelser behövs farddämpande åtgärder på vägarna.

Under överkomlig tid kommer föreningen, eller en tillkommande vägförening, att ansvara för väghållningen. Det är därför viktigt att medlemmarnas intressen bevakas under den besvärliga tid som förestår när det nya ledningsnätet ska dras fram, till stor del under de befintliga vägarna.

Ett speciellt problem är vägen från ”Södras hållplats” till båthamnen och badet. Här sker en olycklig blandning av ofta stressad biltrafik och oskyddade trafikanter, av dem många barn. Det finns starka skäl att separera biltrafiken från cyklister och fotgängare. Detta kan lämpligen ske genom att en ny gång- och cykelväg anläggs mellan Kryssvägen och badet.

Framtidsgruppens visioner:

Områdets vägnät består i huvudsak samtidigt som kvalitetshöjningar åstadkommes i samband med att ledningsnätet dras fram och hinder för fortkörning anläggs.

En ny trafiksäker gång- och cykelväg anläggs till badet.

Starkt begränsad utebelysning

En ibland diskuterad fråga är gatubelysning. För närvarande finns sådan endast vid Propellervägens busshållplats, vid ”Södras busshållplats” samt vid pumphuset.

Det är rimligt att busshållplatserna har belysning. Vem som ska bekosta sådana är en tänkbar diskussionsfråga med kommunen och SL. Belysningen vid pumphuset kan upphöra när kommunalt vatten och avlopp är installerat.

Att på föreningens bekostad anlägga en gatubelysning för hela området är knappast realistiskt. Den huvudsakliga nyttan av en sådan skulle de ha som vistas inom området under årets mörka tid. Mot gatubelysning kan också anföras att det förändrar områdets karaktär på ett för alla icke önskvärt sätt och att det medför avsevärda driftkostnader.

Ska gatubelysning ändå installeras är det bästa tillfället inom kort när omfattande ledningsdragningar ändå görs. I en avlägsen framtid kan man tänka sig att kommunen tar över väghållningen och först i det sammanhanget kan frågan åter aktualiseras.

I alla händelser, och för att exempelvis nyinflyttade ska veta vad som gäller, är det bra med ett tydligt och långsiktigt beslut i föreningen.

Framtidsgruppens vision:

Föreningen medverkar till att gatubelysning finns vid busshållplatserna, men inte i övrigt.

Våra gröna sköna marker

Föreningens allmänningar är omfattande och avsevärt större än den samlade yta som medlemmarnas avstyckade tomter utgör. Föreningen har låtit avverka skog, organiserat årliga röjningar, skapat en kvartersorganisation för vård av näraliggande grönområden och tillsatt en skogsgrupp. Som helhet har föreningens allmänningar ändå förskogats på det öppna landskapets bekostnad. Det gäller inte minst de gröna kilarna mellan tomterna.

Allmänningarna är en gemensam egendom som kräver vård. I annat fall blir de lätt oframkomliga och bevuxna med så höga träd att en del tomter blir skuggiga.

Gångstigar genom grönområdena utgör en viktig kvalitet. De bör vara så tydliga att ingen oavsiktligt kommer in på någons tomtmark. Ett bättre och tätare nät av stigar skulle utgöra en värdefull kvalitetshöjning.

Framtidsgruppens visioner:

Skogarna vårdas samtidigt som det öppna landskapet bevaras och helst utvidgas.

Fler gångstigar anläggs och utmärks genom allmänningarna.

Vårt vackra vattenområde

En av Kopparmoras mest uppskattade kvaliteter är den drygt en kilometer långa och helt obebyggda stranden mot Skrävlfjärden mellan föreningens båtsektions brygga mot Evlinge och den fristående båtklubbens hamn vid tomtgränsen mot Saltarö.

En utvidgning av båtområdena på de orörda strändernas bekostnad vore olycklig. Det är också önskvärt att speciellt platserna för vinteruppläggning av båtar är så diskreta som möjligt.

Badplatsen bör även i framtiden dimensioneras för våra och Södra Kopparmoraföreningens medlemmar. Men vi måste samtidigt vara öppna för kvalitetsförbättringar, särskilt sådana som ökar barnvänligheten. Tillskapande av en grupp eller motsvarande med ansvar för badet bör övervägas.

Det är angeläget att strand- och vattenområdet är lätt tillgängligt, också för sådana som kan ha begränsade möjligheter att förflytta sig. Den av föreningen anlagda gångvägen mellan båtsektionens brygga och badet är en viktig tillgång. Det är angeläget att denna kommunikationsled hålls i gott skick och helst dras vidare mellan badet och hamnen.

Föreningen bör medverka till att en god gångförbindelse kommer till stånd över bäcken till Evlinge. Vidare bör övervägas om en gångväg kan etableras på föreningens mark från stora båthamnen upp på "Saltaröberget" och i riktning mot Saltrövägen. I förlängningen kan man tänka sig att en sådan gångled anknyts till den 25 kilometer långa Värmdöleden (från Saltarö via Herrviksnäs, Grisslinge och Gustavsberg).

En förutsättning för etablering av gångleder på föreningens område är att de inte lämpar sig för motortrafik på två eller fyra hjul.

Framtidsgruppens visioner:

Vattenområdet med stranden hålls i gott skick med en långsgående promenadväg. Denna kan förlängas och anknytas till Evlinge och eventuellt dras upp över "Saltaröberget".

Gånglederna utformas så att motortrafik försvåras.

Badplatsen bevaras med nuvarande inriktning, med barnens behov i förgrunden och med speciellt ansvariga medlemmar som ansvariga för badlivet.

Båtområdena utvidgas inte och görs så diskreta som möjligt.

Vägar för cyklar, bilar och bussar

Vägen i riktning mot Hemmesta uppfyller inte framtidens krav. Den är för smal, sikten är bitvis begränsad och avfarterna ofta farliga. För cyklar och mopeder som ofta körs om av bilar och bussar är den direkt farlig.

Föreningen bör ha som långsiktig strävan att förmå kommunen, vägverket och SL att förbättra trafiksituationen.

Den närmast liggande möjligheten är att få till stånd en gång-, cykel- och mopedväg över vatten- och avloppsledningen till Hemmesta.

Angeläget är också att förbättra de tre busshållplatsernas på- och avstigningsplatser samtidigt som ett väderskydd bör uppföras vid Lanternvägens hållplats.

Man bör också få till stånd en prövning av möjligheterna att göra rondeller eller motsvarande vid områdets två in- och avfarter.

Framtidsgruppens visioner:

En gång-, cykel- och mopedväg byggs vid sidan av Saltarövägen mellan Kopparmora och Hemmesta.

De tre busshållplatserna får generösa på- och avstigningsytor och hållplatsen vid Lanternvägen ett regnskydd.

Rondeller eller andra trafikordning anläggs vid Kopparmoras två in- och avfarter.

Bevara omgivande grönområden

Av stor betydelse för Norra Kopparmora är omgivande grönområden, speciellt på andra sidan Saltarövägen. Det mest närbelägna, i riktning mot Tuna gård, skyddades en gång från bebyggelse när HSB:s tredje Kopparmora-etapp stoppades.

För föreningens medlemmar och det rörliga friluftslivet är dessa och andra näraliggande grönområden av stort värde. Föreningen bör därför bevaka och motverka de starka ekonomiska krafter som vill exploatera grön mark i Norra Kopparmoras närhet.

För denna restriktiva inställning talar också att det allmänna vägnätet är hårt belastat och att villabebyggelse bör ske i tätort med dess närhet till social och kommersiell service.

Framtidsgruppens visioner:

Föreningen har som en ny viktig uppgift att bevaka och medverka till att närliggande orörda grönområden bevaras oexploaterade.

Kopparmora den 3 maj 2006

Håkan Olander Fredrik Alzén Anna Dahlström Ingemar Josefsson Jonas Nilsson